

»KARL JOHAN FÖRSTOD ATT LYFTA FRAM SVERIGES INTRESSEN I KONTAKTERNA MED STORMAKTERNA, OCH ÖKADE PRESSEN PÅ DANMARK»

Det avgörande kriget 1813–14, där Danmark stred jämte Frankrike – som en av Napoleons sista allierade – utkämpades mot en koalition av stormakter och Sverige. Detta sista krig, som slutade med freden i Kiel och den danska förlusten av Norge till Sverige, tippade definitivt maktbalansen i Norden till Sveriges fördel.

Bernadotte behövde pengar

Den utländska person som fick störst direkt betydelse för den dansk-svenska uppgörelsen var den franske marskalken Jean Baptiste Bernadotte.

Första gången han kom i kontakt med Norden var 1804–05. Bernadotte, som hade utsetts att leda den franska ockupationen av Hannover, var i desperat behov av pengar till sin 25 000 man starka armé.

Bernadotte visste att det var omöjligt att få några medel av Napoleon i Paris,

så han var tvungen att tänka kreativt. Han vände sig därför till den danske ambassadören i Paris, som alltid hade ont om pengar, med ett erbjudande till den danska regeringen. Den franske marskalken erbjöd sig att sälja det lilla nordtyska hertigdömet Lauenburg till Danmark.

Idén var inte så dum. Bernadotte skulle få sitt trängande behov av pengar tillgodosatt, medan den danska regeringen skulle få lättare att försvara Danmarks sydgräns vid en eventuell attack. Erbjudandet förblev dock officiellt obesvarat, eftersom den danska regeringen – trots stort intresse för Lauenburg – inte ville skapa den uppmärksamhet kring sig själv som ett köp av det lilla hertigdömet skulle röna bland de europeiska stormakterna.

På våren 1808 var det i ett helt annat och viktigt militärt sammanhang som Bernadotte återigen dök upp i Norden.

Nu var han huvudperson i ett obetänksamt fransk-danskt invasionsförsök av Skåne. I mars 1808 passerade marskalken den danska gränsen med sin drygt 33 000 man starka multinationella kår, som utgjordes av spanjorer, fransmän, belgare och holländare.

Blev svensk kronprins

Bernadotte var inställd på att invadera Skåne, ta sig fram till Stockholm och på så sätt underkuva Sverige. Han fick emellertid snart – och bittert – erfara att den engelska örlogsflottan omöjliggjorde alla landstigningsförsök i Skåne.

Bernadottes stora armékår blev därför kvar på dansk mark i drygt ett års tid. Det blev en dramatisk vistelse som bland annat bjöd på ett myteri från de spanska enheterna, och nedbränningen av slottet Koldinghus i södra Jylland.

Hjälpkårens närvaro i Danmark fick dessutom allvarliga ekonomiska konsekvenser för de danska värdarna. Försörjningen av de många utländska trupperna bidrog nämligen till den danska statsbankrutten 1813.

Den avgörande händelsen för den dansk-svenska uppgörelsen i Norden blev Bernadottes upphöjning till svensk

kronprins – under namnet Karl Johan – i augusti 1810. Karl XIII, den svenske kungen, hade ingen tronföljare, och av personliga och storpolitiska skäl föll valet på den franske marskalken.

Från danskt håll möttes utnämningen av stor oro – ja, rentav paranoia: Norge var allvarligt hotat. Bernadotte visade sig också mycket riktigt snabbt vara rätt val för svenskarna.

Ökade pressen på Danmark

Kronprinsens militära färdigheter bidrog till de allierades insats i det framgångsrika fälttåget mot Napoleon 1813–14. Karl Johan förstod även att lyfta fram Sveriges intressen i kontakterna med stormakterna. På så sätt ökade den svenske kronprinsen pressen på Danmark på flera fronter. I januari 1814 blev Karl Johans press så stor att Fredrik VI och den danska regeringen tvingades kasta in handduken. Kampen var förlorad och Norge blev svenskt, i form av den union som kom att bestå till 1905.

Det var alltså Jean Baptiste Bernadottes förtjänst att det blev ett slut på den dansk-svenska rivaliteten i Norden och att Sverige fick ett övertag över Danmark. ●

Bernadottes enastående karriär

● Jean Baptiste Bernadotte hade en mycket ovanlig karriär. Den 26 januari 1763 föddes han in i en fattig familj i Pau i Sydfrankrike. Bernadottes far såg till att han kom i civil tjänst, men det stod snart klart att han inte lämpade sig för en lugn och förutsägbar karriär.

1780 tog han värvning som fransk soldat. Det visade sig vara ett klokt val, för under franska revolutionen steg han snabbt i graderna. 1794 utnämndes han till brigadgeneral i franska armén och 1804 tillhörde han de första arton som utnämndes till marskalkar i Napoleons kejsarrike.

I augusti 1810 upphöjdes han så till svensk kronprins under namnet Karl Johan och i februari 1818 kröntes han till svensk kung. Det var ett ämbete som han behöll till sin död den 8 mars 1844.

Jean Baptiste Bernadotte kröntes till svensk kung 1818.

Svenskt kavalleri anfaller från höger och danskarna flyr. Den svenska segern i slaget vid Bornhöft 1813 blev ett viktigt steg på vägen mot att erövra Norge. Målning av Per Krafft från 1819 (beskuren).